

YTTRANDE

2023-10-17

Avdelningen för politik och profession
Nina Forssblad

tiina.kangasniemi@saco.se

Inbjudan att inkomma med synpunkter inför kommande forsknings- och innovationspolitiska proposition (U2023/01317)

Utbildningsdepartementet berett Akavia tillfälle inkomma med synpunkter inför den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen. Akavia är också delaktig i framtagandet av de synpunkter som lämnas av Saco i denna fråga.

Akavias synpunkter

Akavia ser att det som kan uppfattas som en ensidig uttalad satsning på excellent forskning inom teknik och naturvetenskap, innebär en snäv syn på vilka samhällsområden som ska lösa de utmaningar som Sverige har nu och står inför i framtiden. En betydande del av samhällsforskningen bedrivs inom alla de områden som Akavias 130 000 medlemmar är verksamma inom, ekonomi, juridik, samhälls- och personalvetenskap, it- och systemvetenskap samt kommunikation. Innovation och excellent forskning sker inom alla områden. Rymdforskning är av vikt men löser inte de samhällsutmaningar som Sverige har att hantera och lösa.

Såväl forskning som högre utbildning främjas av rörlighet - mellan akademien och det omgivande samhället, i privat och offentlig verksamhet men också mellan länder. Många studenter på grundnivå söker sig till Sverige och internationella forskarstudier och forskare är verksamma på svenska högskolor och universitet. Det är en samhällsförlust på många plan när de inte längre får möjlighet att stanna i Sverige och bidra med sin kompetens och kunskap. De är en viktig del i Sveriges internationalisering, också ett prioriterat område i regeringens förslag.

En ytterligare förhoppning är att forskarprofessionen i sig får ökat fokus med fler tjänster både inom annan offentlig verksamhet och inom det privata näringslivet, för att på så sätt stärka utbyten och kontakter mellan näringsliv och akademi.

Högskolor och universitet är en viktig del av samhällets demokratiska grund. Den akademiska friheten behöver skyddas och vara i fortsatt fokus, både inom akademien och i samhället. I flera andra europeiska länder har den akademiska friheten åsidosatts genom politiska beslut som påverkar såväl enskilda forskare som hela undervisnings- och forskningsområden.

Även i Sverige möter forskare och universitetslärare hat och hot i form av kränkningar och ifrågasättanden. Det är oacceptabelt, inte minst ur ett fackligt perspektiv. Alla forskare och lärare måste kunna utföra sitt arbete utan att utsättas för kränkningar från enskilda personer eller påtryckningar. I detta sammanhang är det också viktigt att anställningsformerna inom akademien är sådana att enskilda forskares akademiska frihet inte begränsas av exempelvis osäkra anställningar eller osäker forskningsfinansiering.

Akavia ser vidare en risk med den svenska strukturen för tillsättning av högskole- och universitetsstyrelser, där regeringen tillsätter styrelserna och styrelserna i sin tur föreslår rektorer, som tillsätts av regeringen. Det är en struktur som skulle kunna utnyttjas och missbrukas. Akavia vill därför se en utredning av hur strukturen kan förändras för att säkra demokratin och förstärka det demokratiska samhället.

De snabba samhällsförändringarna gör att kompetensförsörjningen för att klara omställningen på arbetsmarknaden bör ha högsta prioritet. Lärosätena måste få kompensation genom permanenta öronmärkta resurser för att kunna hantera detta samhällsuppdrag. Detta för att kunna genomföra en breddning och anpassning av kursutbudet för yrkesverksamma, utveckla sina flexibla undervisningsformer, ett anpassat antagningssystem och en förbättrad validering av reell kompetens.

Akavia

Patrik Nilsson
Chef Politik och Profession

Nina Forssblad
Professionsanalytiker